

Ի Գ Ե Ր Ե Ձ Մ Ա Ն Ս

Պ Ա Ն Դ ՈՒ Խ Տ Հ Ա Յ Ո Յ

« Ոսկե՛րք ցամաքեալ, լուարո՛ւք:»

ԵԶԵԿԻԵԼ, ԼԵ, 4:

Ձրմեռն հասեր, եւ ես յերկիր մ'ընկած օտար՝
 Զեզ կմտածեմ, պանդուխտ եղբարք իմ՝ ցըրտահար .
 Բուք կըտեղայ. ծածկեց բոլոր լեռն ու ձորեր,
 Արդեօք եւ ձեզ պանդուխտ Հայոց գերեզմաններ .

Զորս հալածանք անագորոյն մեր թըշնամեաց՝
 Կրակն ու երկաթ վարեցին դուրս ի Հայրենեաց .
 Եւ կամ՝ բախտի մըրրիկն հասաւ ըզձեզ խըլեց,
 Ինչպէս թաթառ՝ ծառն իյարտէն իւր բացընկէց:

Որ քարշ եկած անապատներ ու սնւ սարեր,
 Խտապանէն դուրս ընկած խեղճ աղաւնիներ .
 Զեզ չըգըտաք ո՛չ դադար ոչ մէկ հովանի,
 Բայց՝ երբ դըրիք ըզգլուխդ ի բարձ ցուրտ խաչքարի:

Ո՛հ ձեր արին, այդ բոցախառն հայու արին՝
 Զոր Հայաստան վառեց սրբախցդ իբարախին,
 Ո՞վ կարծէր, ո՞վ՝ թէ իպիղծ տիղմ օտար երկրի
 Սառնամանեաց մէջ թափուեցով պիտի մարի

Այն հառաչանք՝ զոր մոնչէիք խորտից ձեր,
 Իբրու զորոտ խեւ յամպոց, ով խեղճ հայրեր.
 Երբ դողդոջուն ձեռքով որդւոյն ձեր մէկ հատիկ
 Ըզհողն օտար իգերեզման կը փորէիք

Այն աղբիւրէն էւել թափած ձեր արցունքներ՝
 Հայոց մայրեր՝ երբ ըզտիրուն ձեր աղջիկներ
 Բարբարոս ձեռք մը կը խրլէր ձեր սուրբ ծոցէն,
 Իբր ըզկոկոն վարդի փրթած վարդենիէն:

Այն յուսահատ ձեր կողկողանք՝ հարսն ու փեսայ,
 Երբ ձեր զանլոյծ սրբտերուդ կապ՝ սուրն անխընայ
 Կըտրէր նետէր մէկդ իհիւսիս մէկդ այլ հարսու,
 Ինչպէս ջուխտակ շուշան խրզած արինթաթաւ:

Այն ճիչք անմեղ խեղճ տըղայոցն սրբ մընացած՝
 Որու չորս կողմ ալիքի պէս աղէտք դիզուած,
 Ու մայրենի չունէր իրեն պարիսպ ծոցոյն,
 Ինչպէս մէկ ձագ մը կորուսած իւր մօրը բոյն:

Այն կուսական կապոյտ ու սեւ սեւ աչուրներ,
 Որ մարգրտի պէս թափէին սուրբ կաթիլներ,
 Երբ անսուրբ շունչ մը շըրթներուն վարդից վըրան
 Կանցնէր՝ ինչպէս ծաղկանցն ընդ թերթ խորշակ ամուսն . . .

Այն անդադար հառաչախառն ողբք եւ լացեր՝
 Որով զօտար հող թըրջէիք, պանդոկստ Հայեր,
 Ու ցանկալի հայրենիքէդ հեռու՝ անհաս,
 Նախ քան ըզմահ մեռայք ընկած պըտոնդք տըհաս:

Այն ցանն եւ ցիր գէղ գէղ Հայոց խեղճ ոսկրներ,
 Որ անծանօթք՝ չըճանցըւած լըցիր խորշեր,
 Ու չեղաւ մէկն որ չըկօխէ պագնէ զձեր հող,
 Ու մէկ չեղաւ որ ձեր վերայ թափէ յի՛ն։

Ո՛վ հարք եւ մարք, իմ եղբայրներ, անուշ քոյրեր,
 Ահա եւ ես ձեր պէս օտար անկիւն մ'ընկեր.
 Ձեր պէս եւ ես Հայաստանէն դուրս՝ անժառանգ,
 Ու չունիմ յոյս որ իմ լրտուի հոն արձագանգ։

Բայց ձեր արցունք՝ իմ աչուրներս ալ ողողէ,
 Ձեր հաւաքանք՝ դեղնած շրթներս ալ տոչորէ.
 Իմ այլ ճակատս ըզձեր մահուան թափէ ըզքերտ,
 Ձեր սրբութեան կրրակն ըզգայ եւ խեղճ այս սիրտ։ . . .

Ո՛հ լրտեցէք խոր հողերէդ խրդողի զայս ձայն,
 այներ, ուր ալ ընկած լինիք անտանաձայն.
 Մհ, այս եղբօր ձայն է որ ձեզ զամէնրդ ողբայ,
 եղբօրդ հաւանք է որ ըզՀայսդ անվրէժ լայ։ . . .

24. — մոռցւած չէք, յի՛ւր սու անպրն մեռայք երկրիս,
 ձեզ մեք եղբարս, եւ Հայաստան՝ դիտէ Որդիս.
 25. — ձեր արցունք չէ՛ զուր թափուած հայրեր, մայրեր.
 Ձեր սրբութեան վարդ չէ՛ չորցեր, Հայոց կոյսեր։ . . .

Ա՛խ, այս կրրակ սրտէս բըխած կրրակ արցունք
 Հասնի ամէն մէկուդ, պանդոխտք իմ Հայկազունք.
 Հալեցընէ գերեզմանիդ սառայցն ու ձիւն,
 Ու միշտ սրբուի կենսափրկիթ ձեզ նոր գարուն։

